

## РОЗДІЛ 2. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ (З ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ)

## ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФІЗИЧНОГО ТЕРАПЕВТА

## FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCES OF HEALTH-PRESERVING ACTIVITIES OF THE FUTURE PHYSICAL THERAPIST

Сьогодення диктує свої правила розвитку, формування та перебігу всіх процесів людства. Світова глобалізація, блискавичний розвиток ринкових відносин, та інших явищ сучасної цивілізації охопили всі аспекти та своєрідно вплинули на фахову підготовку майбутніх професіоналів багатьох сфер у закладах вищої освіти (далі – ЗВО). Сучасне суспільство усе міцніше утверджує поняття «антропоцентризму», тобто висуває людину як центр Всесвіту. При цьому якість людського потенціалу, рівень освіченості та культура населення загалом стають тим самим вирішальним фактором економічного, соціального та духовного зростання. Принагідно зазначити, що і Україна, як невід'ємний компонент світової спільноти зазнала та продовжує зазнавати фундаментальних змін та перетворень. Наша держава розбудовується на засадах демократії та вимагає переходу до гуманістичного типу освіти, задля забезпечення всебічного зросту та розкриття інтелектуального, культурного та духовного потенціалу кожного індивіда.

Сучасні наукові та освітні процеси, формуючи й забезпечуючи сприятливість умов для особистісного розвитку людини, таким чином готують конкурентоспроможного фахівця, який буде спроможний свідомо та ефективно адаптуватись в умовах високотехнічного інформаційного прогресу та процесів, що його супроводжують.

Вітчизняна система фахової підготовки майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів потребує глобальної, але поступової оптимізації через побудову концепції вищої освіти на ідеях гуманізму, перманентного особистісного розвитку, толерантності та інтелектуального активізму.

У матеріалах статті більш детально конкретизовано сутність структури готовності майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів до використання здоров'язбережувальних технологій (далі – ЗЗТ) у процесі праці. Також сформовані критерії, рівневі співвідношення та показники готовності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації, розроблено модель застосування здоров'язбережувальних технологій у майбутній фаховій діяльності реабілітологів та впровадження її у науковий процес закладів освіти.

**Ключові слова:** здоров'язбережувальні технології, фізична реабілітація, фахові компетенції, підготовка, фізична терапія, ерготерапія.

The present dictates its own rules for the development, formation and course of all human processes. World globalization, the rapid development of market relations, and other phenomena of modern civilization have covered all aspects and have had a unique impact on the professional training of future professionals in many fields in institutions of higher education (hereinafter – higher education institutions). Modern society is increasingly affirming the concept of "anthropocentrism", i.e. it puts forward man as the center of the universe. At the same time, the quality of human potential, the level of education and the culture of the population in general become the decisive factor of economic, social and spiritual growth. It is worth noting that Ukraine, as an integral component of the world community, has undergone and continues to undergo fundamental changes and transformations. Our state is being built on the principles of democracy and requires a transition to a humanistic type of education, in order to ensure the comprehensive growth and disclosure of the intellectual, cultural and spiritual potential of each individual.

Modern scientific and educational processes, forming and providing favorable conditions for the personal development of a person, thus prepare a competitive specialist who will be able to consciously and effectively adapt to the conditions of high-tech information progress and the processes that accompany it.

The domestic system of professional training of future physical therapists and occupational therapists needs global, but gradual optimization through the construction of the concept of higher education based on the ideas of humanism, permanent personal development, tolerance and intellectual activism. In the materials of the article, the essence of the structure of readiness of future physical therapists, occupational therapists to use health-saving technologies (hereinafter – PPE) in the work process is specified in more detail. Criteria, level ratios and indicators of readiness of future specialists in physical rehabilitation were also formed, a model of the use of health-saving technologies in the future professional activity of rehabilitators and its introduction into the scientific process of educational institutions was developed.

**Key words:** health-preserving technologies, physical rehabilitation, professional competences, training, physical therapy, occupational therapy.

UDK 2.378:37.011.3-051:615.825-051(045)  
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/55.2.5>

**Дроздова К.В.,**

канд. пед. наук,  
ст. викладач кафедри теорії та методики фізичної культури та спортивних дисциплін  
Навчально наукового інституту фізичної культури, спорту та реабілітації Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

**Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями.** Динаміка розвитку України на

початку ХХІ століття та її швидких рух у напрямку загальноєвропейських тенденцій освіти обумовили високі вимоги до системи ЗВО та якості

підготовки майбутніх спеціалістів. Фактично, мова йде про абсолютно нову модель змісту освіти, яка готуватиме не просто фахівця, а висококваліфікованого професіонала, спроможного перетворювати, формувати та коректувати професійний простір.

У зв'язку таким тенденціями сучасної освітньої сфери фахова підготовка майбутніх фізичних терапевтів неможлива без оптимізації, вдосконалення змісту навчального процесу, системного опрацювання й формування ефективної моделі навчально-виховного процесу.

#### **Аналіз останніх досліджень і публікацій.**

Питання використання здоров'язбережувальних технологій фізичної реабілітації опрацьовані в дослідженнях наступних науковців: В.М. Мухін, Г.Е. Верич, О.М. Вацеба, О.Д. Дубогай, В.П. Мурза, С.М. Попов Т.Ю. Круцевич, – професійно-педагогічні аспекти підготовки фахівців з фізичної реабілітації; В.О. Кукса, Т.В. Д'яченко, О.І. Міхенко – загальні питання фахової підготовки фізичних терапевтів у ЗВО.

**Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.** Ретроспективний аналіз наукових джерел продемонстрував відсутність досліджень, у яких розкрито особливості здоров'язбережувальної діяльності у процесі підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії. Також засвідчено, що більшість наукових праць окреслює переважно медичні аспекти ЗТ фізичної реабілітації.

**Мета статті** – теоретичне обґрунтування моделі підготовки майбутніх фахівців із фізичної терапії до використання ЗТ у професійній діяльності та перевірки її ефективності у освітньому процесі.

**Виклад основного матеріалу.** Сьогодні ми можемо спостерігати вдосконалення системи підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії. Підхід при цій підготовці базується саме на базових позиціях Болонської декларації, відбувається поетапна модернізація освітнього процесу. Пріоритетними напрямками державної політики у розвитку освіти є:

- інтегрування українського освітнього процесу в європейський та світовий освітній простори;
- організація навчання із використанням інформаційно-комунікаційних технологій на всіх його етапах [2, с. 241].

Змістове наповнення та організаційні аспекти навчального процесу майбутніх фахівців ґрунтуються відповідно до засад Закону України «Про освіту» та «Про вищу освіту», а також відповідних нормативних документах, які акцентують на обов'язковій перманентності, адаптивній спроможності, відкритості, доступності та гуманістичному забарвленню фізичної терапії. Відповідно до Концептуальних засад розвитку фізичної реабілітації в Україні та її інтеграції до європейського науковий

простору, формування технологічно розвинутого суспільства та наявність докорінних змін у розвитку держави вимагають підготовки кадрів нової генерації, що призводить до повного переформування освітньої діяльності ЗВО відповідно до вимог сучасності шляхом інтеграції традиційних і новітніх мультимедійних технологій навчання [3, с. 356].

Питання модернізації фахової підготовки майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів за допомогою включення різноманітних інновацій у освітній процес розглянуто рядом дослідників. На сьогодні обсяг технологічних засобів сучасної освітнього простору досить великий, до того ж, простежується тенденція до стрімкого розширення та вдосконалення. Наразі розроблено мультимедійні програмні системи, що дають змогу вивчати необхідні дисципліни, підготовлені до видання та тиражування електронні джерела, орієнтовані на користування студентами ЗВО, відбувається розробка дистанційних навчальних курсів для фахівців фізичної терапії [1, с. 19-25].

Під такими освітніми нововведеннями розуміється новизна, що докорінно змінює результати навчального процесу, утворюючи:

- модернізовані або новітні освітні, дидактичні системи;
- технології освітньої педагогіки;
- форми, методи та засоби особистісного розвитку, організації процесів навчання й виховання;
- технології керування закладами вищої освіти, освітньою системою загалом.

Принагідно зазначити, що сучасна стратегія розвитку ЗВО передбачає формування відповідної цільової системи, інфраструктурних комплексів, створених для їх досягнення та відпрацьовування стимулюючих та підтримуючих методів запровадження інновацій у сучасну освітню систему. Відсутність налагодженого ефективного механізму створення, фінансування та оцінювання інновацій унеможливить втримання конкурентоспроможності ЗВО на відповідному рівні. Лише створення сучасної високотехнічної системи якісної та доступної для кожного освіти зможе вирішити й інші проблеми модернізації інноваційних процесів, а також впровадження їх у практичний курс підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії. Цієї мети можливо добитись через можливість створення та надання новітніх освітніх послуг у навчальному процесі [4, с. 6-16].

Важливо розуміти, що рішення щодо впровадження таких освітніх послуг може бути ухвалено лише при дотриманні комплексу вимог, що включають відповідність даних послуг тактичним та стратегічним цілям розвитку закладу освіти, володіння широким науковим, методологічним, матеріально-технічним професійним і економічним потенціалом для формування конкретної освітньої послуги, а також позитивні прогнози від її.

До переліку освітніх послуг, які пропонуються до застосування в процесі навчання, а також можуть мати безпосередній вплив на підвищення престижу ЗВО та, як наслідок, на створення його економічної стабільності, варто відносити:

- нові перспективні спеціальності;
- якісну матеріально-технічну базу, включаючи використання інформаційно-комунікаційних технологій;
- можливість проведення освітнього процесу у дистанційному форматі [1, с. 19-25].

На думку науковців у ЗВО одним із різновидів такої інноваційної модернізації може бути включення педагогіки здоров'язбереження, основним завдання якої буде саме створення валелогічного ставлення до свого здоров'я, запровадження новітніх педагогічних технологій задля покращення та збереження здоров'я здобувачів вищої освіти.

Сучасні реалії вимагають від майбутніх фахівців низку конкретних вимог, а саме:

- здатність бути конкурентоспроможним;
- вміння швидко адаптуватись до нестандартних ситуацій;
- високий рівень професіоналізму і вміння використовувати сучасні ІКТ [2, с. 241].

Процес підготовки майбутніх фізичних терапевтів до здоров'язбережувальної діяльності це доволі тривалий та складний процес, який здійснюється протягом усього освітнього періоду закладі вищої освіти. Принагідно зазначити, що кожен із циклів змісту фізично-терапевтичної освіти із його основоположними та фаховими дисциплінами повною мірою забезпечуватиме формування окремих структурних елементів підготовки до здоров'язбережувальної діяльності. Саме такі «цикли дисциплін» впливають на значне посилення ролі інтеграційних комплексів, що складаються із внутрішньо- та міжциклових зв'язків. У освітньому процесі домінуюча роль належить спершу базово-теоретичним знанням, надалі – послідовно введеним оздоровчим вмінням прикладного характеру.

Змістова складова підготовчого процесу майбутніх фізичних терапевтів до фахової здоров'язбережувальної діяльності направлений саме на отримання здобувачами вищої освіти ґрунтовних знань із фундаментальних навчальних дисциплін, а саме «Фізіологія людини», «Загальна теорія здоров'я», «Клініко-реабілітаційних менеджмент», а також спецкурсів, до прикладу «Здоров'язбережувальні технології у ФР» [1. С. 19-25].

Під час складання навчальних програм із включенням вищезазначених дисциплін варто дотримуватись принципів структуризації навчального матеріалу:

- системності, яка забезпечить чітку логічну структуру навчальних знань;

- принципу інтерактивного проведення занять, що забезпечить зворотний зв'язок від здобувачі;
- принципу модульну структуру, тобто організації навчального матеріалу на модульній основі;
- можливості адаптації форм навчальних матеріалів.

Ключову роль у процесі формуванні базових умінь та навичок, які є підґрунтям для якісної підготовки майбутніх фахівців із фізичної терапії до здоров'язбережувальної діяльності, відіграють такі навчальні дисципліни, як «Фізіологія людини» і «Загальна теорія здоров'я», які включені у перші два курси підготовки фахівця бакалаврського освітнього рівня [3, с. 356].

Окремо варто відзначити саме дисципліну «Загальна теорія здоров'я», адже вона направлена на формування у здобувачі освіти стійких пріоритетів у ставленні до свого здоров'я як ключового фактору реалізації потенціалу людини у всіх його проявах, із урахуванням особливостей кожного індивіда. Основними цілями вивчення цієї освітньої дисципліни є:

- ознайомити майбутніх фахівців із основними складовими здоров'я;
- навчити студентів вміти застосовувати отримані знаннями та вміннями для на практиці;
- сформувати відповідальне ставлення до особистого здоров'я та здоров'я інших.

«Фізіологія людини», як ще одна базова навчальна дисципліна, посідає важливе місце в процесі підготовки майбутнього фахівця з фізичної терапії, адже забезпечує можливість оволодіння студентом тими фундаментальними знаннями про функціонування органів та систем організму людини, які дають змогу поглиблювати та деталізувати ці функції задля забезпечення діяльності рухового апарату людини. Метою вивчення цієї дисципліни є вміння керувати отриманим комплексом знань щодо фізіологічних закономірностей життєдіяльності індивіда в умовах відносно сталого середовища, при фізичній активності та під час психоемоційних навантажень. При вивченні кожної з тем особлива увага звертається на процес змін у роботі окремих органів та їх систем, що відбуваються під час виконання фізичних навантажень, на етіологію та патогенез цих змін, особливості адаптування організму [3, с. 356].

Зокрема, варто наголосити на важливості такої навчальної дисципліни, як «Основи фізичної реабілітації» через причину її спрямованості на оволодіння фундаментальними навичками та вміннями про засоби ФР та методики їх застосування, а також можливість формування уяви про поетапність і безперервність процесу реабілітації на кожному із рівнів відновного лікування пацієнтів, включно із підтримкою рівня їх здоров'я та відновлення максимально можливого рівня

працездатності відносно початкового у подальшому. Дана навчальна дисципліна готує майбутніх фахівців до подальшого поглиблення знань під час вивчення ФР при різних патологічних станах [2, с. 241].

**Висновки.** При підготовці майбутніх фахівців із фізичної терапії, ерготерапії до здоров'язбережувальної діяльності необхідно дотримуватись принципів структурності, етапності та доступності надання навчального матеріалу із урахуванням інтегрованості та міждисциплінарного підходу щодо реалізації цього процесу. Це дасть змогу ЗВО випускати кваліфікованих спеціалістів, які будуть конкурентоспроможні на ринку праці.

#### **БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:**

1. Белікова Н. Змістове наповнення процесу підготовки майбутніх фахівців із фізичної реабілітації до

здоров'язбережувальної діяльності. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. праць. № 4 (24). 2013. С. 19-25

2. Бишевец Н. Г. Здоров'язбережувальна технологія навчання майбутніх учителів фізичної культури в умовах інформатизації освіти: дис. на здобуття наук. ступеня кан. пед. наук: 13.00.02. Луцьк. 2018. 241 с.

3. Вишар Є. В. Формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до застосування здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності: дис. на здобуття наук. ступеня кан. пед. наук : 13.00.04. Полтава. 2021. 356 с.

4. Вишар Є. Теоретичні основи формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до використання здоров'язбережувальних технологій. Перспективи та інновації науки. Серія «Психологія», Серія Д 44.053.01 «Педагогіка», Серія «Медицина». Електронний науковий журнал. Громадська організація «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління». Вип. № 5. 2021. С. 6-16.